
INFORMATIE OVER DE TRY-OUT / DOORLICHTING

INTERNATEN

Beste beheerder

Met deze leidraad verduidelijken we de doorlichtingsaanpak (try-out) en lichten we de onderzoeken en onderzoeksvragen toe. We duiden met welk doel we gesprekken voeren, observaties uitvoeren en documenten bestuderen.

We lichten het verloop van een doorlichting toe en hoe u als beleidsteam of internaatsteam de doorlichting kan voorbereiden en mee vorm kan geven. U vindt informatie over hoe u zich als internaat kan voorbereiden op een doorlichting. Tot slot informeren we u over de manier waarop u na een doorlichting feedback kan geven.

Op onze website www.onderwijsinspectie.be vindt u alle ondersteunende documenten bij de doorlichting (te bezorgen informatie, ontwikkelingsschalen, FAQ...). Na aankondiging van de doorlichting neemt de teamcoördinator telefonisch contact op om praktische afspraken te maken en vragen te beantwoorden.

We hopen dat deze informatie bijdraagt tot het welslagen van de doorlichting en wensen u hierbij alle succes.

*Lieven Viaene
Inspecteur-generaal*

1 De doorlichtingsaanpak

Wat is kenmerkend voor de doorlichtingsaanpak?

- De onderwijsinspectie licht methodologisch onderbouwd door en deelt samen met de internaten en de begeleidingsdiensten eenzelfde referentiekader voor internaatskwaliteit: het [RiK](#).
- Net zoals in het RiK staat in elke doorlichting de intern centraal.
- De onderwijsinspectie gaat met het internaat in dialoog over haar kwaliteitsontwikkeling en haakt daarbij in op de interne kwaliteitszorg van het internaat.
- De onderwijsinspectie beperkt de administratieve lasten en vraagt enkel om bestaande informatie die een rol speelt in de internaatswerking.
- De onderwijsinspectie neemt een controlerende én stimulerende rol op.
- De onderwijsinspectie wil internaten vertrouwen geven en vertrekt van het uitgangspunt dat het internaat de eerste verantwoordelijke is voor zijn kwaliteit.

Welke onderzoeksvragen stelt de onderwijsinspectie?

Elke doorlichting biedt een antwoord op twee onderzoeksvragen.

1. In welke mate ontwikkelt het internaat zijn eigen kwaliteit, met bijzondere aandacht voor de aansturing en de kwaliteitsbewaking van de internaatswerking en begeleiding?
2. In welke mate verstrekt het internaat een kwaliteitsvolle begeleiding die tegemoetkomt aan de kwaliteitsverwachtingen uit het [RiK](#) en respecteert ze de regelgeving?

Om de twee onderzoeksvragen te beantwoorden, voert de onderwijsinspectie tijdens elke doorlichting vier onderzoeken uit:

1. het onderzoek naar de kwaliteitsontwikkeling;
2. het onderzoek naar de internaatswerking en begeleiding;
3. het onderzoek naar het personeelsbeleid en professionalisering;
4. het onderzoek naar het beleid op het vlak van woonbaarheid, veiligheid en hygiëne.

Deze onderzoeken richten zich op het beleid van het internaat en op de werking van het internaat.

Hoe voert de onderwijsinspectie haar onderzoeken uit?

De onderwijsinspectie gaat na of het internaat tegemoetkomt aan de kwaliteitsverwachtingen van het [RiK](#). De onderzoeken zijn steeds gebaseerd op een triangulatie van onderzoeksmethoden en bronnen (kwantitatieve en kwalitatieve data, documenten, observaties en gesprekken).

Gesprekspartners

Het internaat kiest de gesprekspartners en bewaakt daarbij dat teamleden uit de verschillende leefgroepen bij de gesprekken betrokken worden.

Hoe beoordeelt de onderwijsinspectie?

Voor elk onderzoek situeert het doorlichtingsteam de kwaliteitsontwikkeling en de kwaliteit van het internaat aan de hand van [ontwikkelingsschalen](#). Door met ontwikkelingsschalen te werken, wil de onderwijsinspectie het internaatsteam stimuleren om de eigen kwaliteit te (blijven) ontwikkelen. De ontwikkelingsschalen zijn gebaseerd op het [RiK](#) en bestaan telkens uit vier ontwikkelingsniveaus:

- beneden de verwachting: er zijn meerdere essentiële punten ter verbetering;
- benadert de verwachting: er zijn, naast sterke punten, ook nog meerdere punten ter verbetering. Daardoor komt het geheel nog niet tegemoet aan de verwachting;

- volgens de verwachting: er zijn veel sterke punten en hoogstens kleine punten ter verbetering. Het geheel komt tegemoet aan de verwachting;
- overstijgt de verwachting: er zijn veel sterke punten, met inbegrip van significante voorbeelden van goede praktijk.

Het niveau 'volgens de verwachting' bevat de kwaliteitsverwachtingen uit het RiK Dit niveau betekent dus voluit: 'volgens de verwachting van het referentiekader voor internaatskwaliteit'. Het niveau 'overstijgt de verwachting' bevat dezelfde kwaliteitsverwachtingen, maar op dat niveau verwacht de onderwijsinspectie ook dat het een voorbeeld van goede praktijk is.

Welke regelgeving onderzoekt de onderwijsinspectie?

Het doorlichtingsteam bekijkt een selectie van de regelgeving.

2 Deskanalyse

Na de aankondiging van de doorlichting neemt de teamcoördinator contact op om de weekplanning op te stellen en praktische afspraken te maken. Voorafgaand aan de doorlichting bekijkt het doorlichtingsteam de beschikbare informatie over het internaat (de website, het internaatsportret met gegevens uit de databank van het departement onderwijs, documenten die het internaat aanreikt). Het doorlichtingsteam krijgt zo al grotendeels zicht op de context- en inputgegevens van het internaat.

3 Het onderzoek naar het beleid, de kwaliteitsontwikkeling en het personeelsbeleid en de professionalisering

3.1 Wat onderzoekt het doorlichtingsteam? Wat wordt er van elk internaat verwacht?

Het onderzoek naar de kwaliteitsontwikkeling richt zich op de kwaliteitsverwachtingen in de rubrieken 'kwaliteitsontwikkeling' en 'beleid' uit het [RiK](#). Het doorlichtingsteam onderzoekt in elke doorlichting volgende aspecten:

- visie en strategisch beleid;
- organisatiebeleid;
- pedagogisch beleid;
- cyclische evaluatie van de kwaliteit;
- betrouwbare evaluatie van de kwaliteit;
- borgen en bijsturen.

Daarnaast richt dit onderzoek zich op de kwaliteitsverwachtingen in de deelrubriek 'het internaat ontwikkelt en voert een personeels- en professionaliseringsbeleid' uit het [RiK](#). Het doorlichtingsteam onderzoekt volgende aspecten:

- selectie en aanwerving;
- coaching en beoordeling;
- professionalisering;
- aanvangsbegeleiding.

3.2 Hoe voert het doorlichtingsteam dit onderzoek uit?

Het onderzoek gebeurt aan de hand van:

- twee gesprekken met het beleidsteam;
- één gesprek met de internaatsmedewerkers;
- observaties;
- informatie uit gesprekken met internen en uit de bevragingen van de internen en de ouders;
- documentenstudie;
- een reflectiegesprek.

3.2.1 Kennismakingsgesprek met het beleidsteam over het internaat: het beleid en de kwaliteitsontwikkeling en financieel en materieel beleid (duur 120 min)

In dit kennismakingsgesprek stelt het beleidsteam het internaat voor.

Onderstaande elementen kunnen aan bod komen:

- de visie van het internaat en hoe jullie daarmee aan de slag gaan;
- de manier waarop jullie de internaatswerking en begeleiding vormgeven, aansturen en realiseren;
- de samenwerking tussen de teamleden en de samenwerking met de andere partners;
- hoe jullie de werking van het internaat evalueren, borgen en bijsturen;
- de herkenbaarheid van en mogelijke signalen uit de data die jullie op voorhand krijgen;
- de manier waarop jullie de kosten beheersen.

De kwaliteitsverwachtingen uit het RiK over het beleid (KV 15, KV 16 en KV 17), de kwaliteitsontwikkeling (KV18) en het financieel en materieel beleid (KV 21 en KV 22) vormen de basis. Het internaat kan voor dit gesprek gebruik maken van het materiaal waarmee het zichzelf voorstelt aan ouders, toekomstige internen, externe partners ... als inspiratiebron gebruiken.

3.2.2 Gesprek met een viertal internaatsmedewerkers over het beleid, de kwaliteitsontwikkeling en het personeels- en professionaliseringsbeleid (duur 60 min)

Tijdens dit gesprek willen we zicht krijgen op de keuzes die het internaat maakt om het beleid en de kwaliteitsontwikkeling en het personeels- en professionaliseringsbeleid vorm te geven.

Volgende onderwerpen kunnen tijdens het gesprek aan bod komen:

- de visie van jullie internaat;
- de participatie in het internaat;
- de manier waarop jullie omgaan met vragen en verwachtingen vanuit de maatschappij;
- de samenwerking met (externe) partners;
- de selectie en de aansturing van teamleden;
- de professionaliseringskansen die jullie krijgen;
- de manier waarop het internaat zijn werking evalueert, borgt en bijstuurt.

De kwaliteitsverwachtingen uit het RiK over het beleid (KV 15, KV 16 en KV 17), de kwaliteitsontwikkeling (KV 18), het personeels- en professionaliseringsbeleid (KV 19 en KV 20) en het financieel en materieel beleid (KV 21 en KV 22) vormen het uitgangspunt.

Het gesprek vertrekt van de dagelijkse werking van het internaat. Aan de hand van een werkvorm gaan we in dialoog over de verschillende topics.

3.2.3 Vervolggesprek met het beleidsteam over het beleid, de kwaliteitsontwikkeling en het personeels- en professionaliseringsbeleid (duur 60 min)

Met dit gesprek krijgen we graag zicht op de manier waarop het internaat zijn eigen kwaliteit onderzoekt.

Volgende topics kunnen tijdens het gesprek aan bod komen:

- de evaluatie van de kwaliteit van de internaatswerking;
- de manier waarop jullie de werkpunten van het internaat bijsturen en de sterke punten borgen;
- het voeren van een personeelsbeleid;
- de vormgeving van het professionaliseringsbeleid.

De kwaliteitsverwachtingen uit het RiK over de kwaliteitsontwikkeling (KV 18), het personeelsbeleid (KV 19) en professionaliseringsbeleid (KV 20) vormen de basis.

Het gesprek vertrekt van de dagelijkse werking van het internaat. Aan de hand van een werkvorm gaan we in dialoog over de verschillende topics.

3.2.4 Documentenstudie

Het internaat kan documenten aanreiken over de inhoud die tijdens de gesprekken aan bod komen. Het gaat om bestaande documenten.

4 Het onderzoek van de internaatswerking en begeleiding

4.1 Wat onderzoekt het doorlichtingsteam? Wat wordt er van elk internaat verwacht?

Dit onderzoek richt zich op de internaatswerking en begeleiding en op de kwaliteitsverwachtingen uit het [RIK](#) die daar een rechtstreekse impact op hebben. Het doorlichtingsteam onderzoekt in elke doorlichting volgende aspecten:

- de werkingsprincipes;
- beeldvorming en doelgericht werken;
- begeleidingspraktijk;
- leef- en opvoedingsklimaat;

4.2 Hoe voert het doorlichtingsteam dit onderzoek uit?

Het onderzoek gebeurt aan de hand van:

- gesprekken;
- observaties;
- informatie uit gesprekken met internen en uit de bevragingen van de internen en de ouders;
- documentenstudie.

4.2.1 Gesprek met een viertal internaatsmedewerkers over de internaatswerking en begeleiding: beeldvorming, doelgericht werken en begeleidingspraktijk (duur 60 min)

Met dit gesprek willen we een aantal aspecten van de internaatswerking en begeleiding van de internen leren kennen.

Volgende elementen kunnen daarbij aan bod komen:

- de manier waarop jullie zicht krijgen op de doelgroep;
- de doelen die jullie selecteren om mee aan de slag te gaan;
- de invulling van de vrijetijd;
- de aanpak van de studiebegeleiding;
- de wijze waarop jullie de begeleiding van de vrije tijd en de studie aanpassen aan de behoeften van individuele internen;

- de materialen en infrastructuur die jullie daarvoor ter beschikking hebben.

De kwaliteitsverwachtingen uit het RiK over de resultaten en effecten (KV 1 en KV 2) en het bijdragen tot de ontwikkeling van de internen (KV 5, KV 6, KV 11, KV 12, KV 13 en KV 14) vormen daarvoor de basis.

Als voorbereiding op dit gesprek kunnen de gesprekspartners een voorwerp of een foto meebrengen die voor hen de internaatswerking en begeleiding symboliseert.

4.2.2 Gesprek met een viertal internaatsmedewerkers over de internaatswerking en begeleiding: werkingsprincipes en leef- en opvoedingsklimaat (duur 60 min)

In dit gesprek focussen we opnieuw op een aantal aspecten van de internaatswerking en de begeleiding.

Volgende aspecten van de internaatswerking kunnen aan bod komen:

- de manier waarop jullie in interactie gaan met de internen;
- de vormgeving van het opvoedingsklimaat;
- het bieden van veiligheid en bescherming;
- de rol van de ouders in jullie werking.

De kwaliteitsverwachtingen uit het RiK over resultaten en effecten realiseren (KV 3 en KV 4) en de kwaliteitsverwachtingen die bijdragen tot de ontwikkeling van de internen (KV 7, KV 8, KV 9, KV 11 en KV 14) vormen de basis.

Het gesprek vertrekt van de dagelijkse werking van het internaat. Aan de hand van een werkvorm gaan we in dialoog over de verschillende topics.

4.2.3 Observatie van enkele internaatsactiviteiten

De bedoeling is om tijdens het doorlichtingsbezoek enkele activiteiten (studiebegeleiding of begeleiding van een activiteit) te observeren die zijn gepland. Het internaatsteam mag enkele activiteiten voorstellen die het doorlichtingsteam kan observeren. In samenspraak met de internaatsmedewerkers beslist de onderwijsinspectie welke activiteiten ze zal observeren. Naar aanleiding van de doorlichting hoeven geen speciale activiteiten worden voorbereid of georganiseerd.

5 Het onderzoek van het beleid op het vlak van woonbaarheid, veiligheid en hygiëne

5.1 Wat onderzoekt het doorlichtingsteam? Wat wordt er van elk internaat verwacht?

Dit onderzoek richt zich op de kwaliteitsverwachting in de rubriek 'beleid' uit [het RiK](#) en op de risicobeheersing in verband met de woonbaarheid, veiligheid en hygiëne (BVH). Het doorlichtingsteam onderzoekt in elke doorlichting volgende aspecten:

- planning en uitvoering van de risicobeheersing;
- ondersteuning van de preventiemaatregelen;
- cyclische en betrouwbare evaluatie van de woonbaarheid, veiligheid en hygiëne;
- borgen en bijsturen van de kwaliteit van de woonbaarheid, veiligheid en hygiëne.

Het onderzoek verloopt telkens aan de hand van drie (of uitzonderlijk vier) processen over de woonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Het internaat kiest zelf één proces uit onderstaande lijst, de onderwijsinspectie kiest de twee andere processen. Op basis van vaststellingen tijdens de doorlichtingsweek kan het doorlichtingsteam besluiten nog een vierde proces aan het onderzoek toe te voegen.

- Proces 1: [elektriciteit](#)
- Proces 2: [gebouwen en onderhoud](#)
- Proces 3: [noodplanning](#)
- Proces 4: [ongevallen en hulpverlening](#)
- Proces 5: [onthaal, aankoop en controle arbeidsmiddelen](#)
- Proces 6: [producten met gevaarlijke eigenschappen](#)
- Proces 7: [valgevaar en toegankelijkheid](#)
- Proces 8: [verwarming, ventilatie en verluchting](#)
- Proces 9: [HACCP en voedselveiligheid](#)

De kwaliteitsverwachtingen uit het RiK over het beleid op vlak van de fysieke en mentale veiligheid van de woon- en leefomgeving (KV 23) vormt de basis.

5.2 Hoe voert het doorlichtingsteam dit onderzoek uit?

Het onderzoek gebeurt aan de hand van:

- een gesprek;
- documentenstudie;
- observaties;
- informatie uit gesprekken met internen en uit de bevestigingen van de internen en de ouders;
- een reflectiegesprek over het beleid op het vlak van BVH.

5.2.1 Gesprek BVH

Het doorlichtingsteam wil met dit gesprek zicht krijgen op hoe het beleidsteam en de interne dienst voor preventie de risicobeheersing en de systematiek van de kwaliteitszorg vormgeven voor de geselecteerde processen BVH. Het doorlichtingsteam gaat in het bijzonder in gesprek over de maatregelen en afspraken die deze kwaliteitsbewaking ondersteunen. Het beleidsteam en de interne dienst voor preventie lichten hun aanpak op het vlak van BVH toe aan de hand van ondersteunende documenten zoals het globaal preventieplan, het jaaractieplan en de verslagen van de interne en externe dienst voor preventie en van het comité voor preventie en bescherming op het werk. Het gesprek duurt ongeveer 90 minuten.

5.2.2 Documentenstudie BVH

Aan de hand van relevante informatie die het internaat aanreikt over de geselecteerde processen krijgt het doorlichtingsteam zicht op het beleid op het vlak van woonbaarheid, veiligheid en hygiëne voor de geselecteerde processen op basis van relevante informatie die het internaat aanreikt.

5.2.3 Observaties BVH

Op basis van observaties krijgt het doorlichtingsteam zicht op de kwaliteit van de geselecteerde processen. Het doorlichtingsteam doet hiervoor een beperkte toetsing van de kwaliteit. Deze observaties kunnen plaatsvinden in alle groepen, lokalen en gebouwen ongeacht de doorlichtingsfocus.

5.2.4 Reflectiegesprek BVH

Het doorlichtingsteam wil met dit reflectiegesprek de vaststellingen uit het onderzoek van het beleid op het vlak van woonbaarheid, veiligheid en hygiëne terugkoppelen en aftoetsen en er samen met het beleidsteam en de interne dienst voor preventie over reflecteren. Hierbij neemt het internaat een actieve rol op en delen hun inzichten en overwegingen met het doorlichtingsteam. Zowel sterktes als ontwikkelkansen komen aan bod. Samen met het beleidsteam en de interne dienst voor preventie legt de inspecteur de relatie tussen de geobserveerde kwaliteit en de systematiek van kwaliteitszorg van het internaat. Eventueel worden samen ook mogelijke toekomstgerichte doelen en acties besproken. Op het einde van het reflectiegesprek is het voor het beleidsteam en de interne dienst voor preventie duidelijk in welke mate het beleid op het vlak van woonbaarheid, veiligheid en hygiëne tegemoetkomt aan de kwaliteitsverwachtingen uit het OK en wat de voorlopige beoordeling van de BVH-schalen is. Het gesprek duurt ongeveer 30 minuten.

6 Gesprek met internen

Naast spontane gesprekken met internen, gaat het doorlichtingsteam tijdens elke doorlichting ook in gesprek met een groep internen. Het internaat kiest hiervoor zelf een tiental internen representatief voor de doelgroep van het internaat.

De doelstellingen van dit gesprek zijn:

- de mening van de internen kennen over de internaatswerking en begeleiding (bijvoorbeeld over het leef- en opvoedingsklimaat, de vrijetijdsactiviteiten, de studiebegeleiding ...);
- de mening van internen kennen over de woonbaarheid, veiligheid en hygiëne;
- zicht krijgen op het participatief beleid en de communicatie van het internaat;
- zicht krijgen op de samenwerking tussen het internaat en de internen;
- zicht krijgen op het welbevinden en de betrokkenheid van de internen.

De kwaliteitsverwachtingen uit het RiK over resultaten en effecten realiseren (KV 3), over het bijdragen tot de ontwikkeling van de internen (KV 6, KV 7, KV 8, KV 9, KV 11, KV 12, KV 13 en KV 14), over de beleidsontwikkeling (KV 16), over de kwaliteitsontwikkeling (KV 18) vormen de basis.

Het gesprek duurt ongeveer 60 minuten.

Dit gesprek is slechts één van de bronnen van de onderwijsinspectie om tot een oordeel te komen voor de verschillende onderzoeken. De informatie uit het gesprek met de internen is aanvullend bij de informatie verkregen uit andere bronnen zoals documentenstudie, gesprekken met leden van het internaatsteam ...

Het gesprek verloopt aan de hand van een werkvorm aangepast aan de doelgroep. Indien de internen dat wensen kunnen ze het internaat op een creatieve manier voorstellen.

7 Reflectiegesprek met het beleidsteam en een afvaardiging van internaatsmedewerkers (duur 60 min)

Tijdens het reflectiegesprek wil het doorlichtingsteam de vaststellingen uit de onderzoeken terugkoppelen, aftoetsen en er samen met het internaat over reflecteren. Hierbij neemt het internaatsteam een actieve rol op en deelt het zijn inzichten en overwegingen met het doorlichtingsteam. Zowel sterktes als ontwikkelkansen komen aan bod. Op het einde van het reflectiegesprek is het voor het internaat duidelijk in welke mate de internaatskwaliteit en de kwaliteitsontwikkeling tegemoetkomen aan de kwaliteitsverwachtingen uit het [RiK](#).

8 Feedbackmoment met het beleidsteam en aan aantal medewerkers (duur 60 min)

Tijdens dit gesprek vragen we jullie feedback over de doorlichting. Mogelijke items die aan bod kunnen komen zijn:

- de voorbereiding;
- het scenario;
- de methodiek;
- de kinderrechten.